

## ***Af sand fordærvet - sandflugt i Tvorup, Thy*** **Sandflugt og sandflugtsbekæmpelse - Tvorup**

**Sted:** Start ved Tvorup Kirkeruin

**Fag:** Historie, geografi, natur/teknik

**Klassetrin:** Mellemlinnet, overbygningen

**Årstid:** Alle

### **Kort om forløbet:**

Børnene arbejder med forandring af natur og landskab med udgangspunkt i landsbyen Tvorup, Thy. Området var tidligere hærget af sandflugt indtil klitplantagerne blev anlagt sidst i 1800-tallet.

### **Formål:**

At give eleverne en forståelse af den forandring der er sket i landskabet i Thy gennem de sidste 200 år. Tidligere dannedes store klitter som følge af sandflugt og sandet ødelagde jord og afgrøder. Sidst i 1800-tallet blev klitplantagerne anlagt for at holde på sandet. Der blev også plantet marehalm og hjelme på klitterne. Der hvor vinden blæste hul i vegetationen lagde man lyng ud.

Ved Tvorup kirkeruin, Tvorup skovhus og Thagaards Plantage i Tvorup kan man se træk af sandflugtens historie.

### **Forberedelse**

Find Tvorup kirkeruin og Thagaards plantage på Skov- og Naturstyrelsen Thys folder.

[http://www.skovognatur.dk/pv\\_obj\\_cache/pv\\_obj\\_id\\_0EB363CD77DCF195B6F146C5D40FBE1286640D00/filename/thagaards\\_plantage\\_m65\\_low.pdf](http://www.skovognatur.dk/pv_obj_cache/pv_obj_id_0EB363CD77DCF195B6F146C5D40FBE1286640D00/filename/thagaards_plantage_m65_low.pdf)

Læs oplysningerne om sandflugtens konsekvenser. Diskuter hvad sandflugt er? Er det en af fortidens naturkatastrofer? Er det et fænomen der finder sted i Danmark i dag – i andre lande?

Eleverne kan eventuelt have arbejdet med udvandring i feks Claus Buttenschøn og Olaf Ries: "Find – ind i historien", for 5. klasse, Alinea 2008

Læreren kan forberede oplægget om Thagaard ved at se her:

[http://www.northseatrail.org/show\\_single\\_article.php?article\\_id=3303&lang=uk](http://www.northseatrail.org/show_single_article.php?article_id=3303&lang=uk)



Museet for Thy og Vester Hanherred

For yderligere diskussion læs dette materiale vedrørende Rubjerg Knude.

<http://www.rubjergknude.dk/index.php?id=15>

Klik ind på fanerne sandflugten, bevægelse, sand, katastrofen og sanddæmpning og se, hvordan sandflugt har påvirket folks levevilkår.

Brug disse gamle fotos fra Thy. Mon der er forhold som ligner hinanden ved Rubjerg Knude og Thy?



Plantehold der planter små træer ud ved anlæggelsen af klitplantage i Sydthy i 1923. Arbejdet blev organiseret af Klitvæsenet. Hele familien deltager i arbejdet – mændene laver huller og kvinder og børn planter de små træer.



Lyngen blev slået og lagt på de steder i klitterne hvor der var blæst hul.  
Læg mærke til den specielle udformning lyngleen har med et bredt, kort blad.



Lyngarbejde i 1960erne i Hvidbjerg Plantage i Thy.



Plantning af hjelme i klitterne ved Agger Tange 2006.

### Hvad skal du bruge:

Til selve besøget blyant og papir. Snor til at måle med. Lamineret foto af mand, der laver reb af revlingeris.

Grensaks.

### Hvor lang tid tager undervisningsforløbet?

Hjemme: 2-4 lektioner

Tvorup: 3-4 lektioner.

Tvorup kirkeruin: 1 lektion.

Gåtur på 3 km til Thagaards plantage (se folder) ca. 30 min.

Gåtur i plantagen og løsning af opgaver ca. 1 lektion.

Gåtur til Tvorup skovhus ca. 15 min.

Aktivitet ved Tvorup skovhus – flette et reb af revlingeris.

### Sådan gør du:

Aktivitet ved Tvorup kirkeruin.

Tegn kirken som I tror, den har set ud, omgivet af sand. Lav en grundplan over kirkens størrelse ved at markere med pinde og evt. snor. Eleverne kan også bare stille sig op, som de mener kirken har set ud. Så de med deres krop viser afgrænsningen.

Diskuter hvilken betydning, sandflugten havde for bebyggelsen og for folks mulighed for at bevare en kirke i sognet.

Gå til Thagaards plantage. På vejen vil læreren fortælle jer, hvad Thagaard var for en person.

### **Aktivitet ved Thagaards plantage.**

Følg den korte rute rundt i plantagen og oplev de forkrøblede træer, der forsøgsvis blev plantet i 1800-tallet. Kan I finde de gamle lærke- og bøgetræer? Hvorfor ser de sådan ud?

Gå videre til den nærliggende udgravning af Tvorup Skovhus. På vejen kan I plukke nogle lange revlingeris, som samles i bundter.

Skovløberen skulle bl.a. tage sig af løsgående får, som åd de nye træer.

Prøv at flette jeres revlingeris til en slags reb, som skovløberen gjorde, når han skulle tøjre får.

I kan få en ide om hvordan ved at se på det medbragte laminerede foto.



[http://www.northseatrail.org/show\\_single\\_article.php?article\\_id=3311&lang=se](http://www.northseatrail.org/show_single_article.php?article_id=3311&lang=se)

Thagaards plantage og Tvorup skovhus.

[http://www.northseatrail.org/show\\_single\\_article.php?article\\_id=3303&lang=uk](http://www.northseatrail.org/show_single_article.php?article_id=3303&lang=uk)

Thagaards plantage.

[http://www.skovognatur.dk/pv\\_obj\\_cache/pv\\_obj\\_id\\_0EB363CD77DCF195B6F146C5D40FBE1286640D00/filename/thagaards\\_plantage\\_m65\\_low.pdf](http://www.skovognatur.dk/pv_obj_cache/pv_obj_id_0EB363CD77DCF195B6F146C5D40FBE1286640D00/filename/thagaards_plantage_m65_low.pdf)

Sandflugt i Thy:

<http://www.thistedmuseum.dk/Historisk%20Årbog/Årgang%201994/Holch%20Andersen,%20Knu d%20%20Af%20sandflugt%20ruineret.pdf>

### Fælles mål2, uddrag:

#### Geografi efter 9. klassetrin:

- analysere og forklare, hvordan og hvorfor mennesker har bosat sig forskellige steder på kloden
- anvende viden om landskab, klima, jordbund og vand til forståelse af de forskellige måder, mennesker bor på rundt i verden
- forklare landskabsdannelser i Danmark og andre steder i verden
- beskrive forskellige befolkningsudviklinger ved overgang fra en samfundsform til en anden, herunder årsager til og konsekvenser af en vigende, stagnerende og voksende befolkning

#### Historie efter 9. klassetrin

- sammenligne nutidige levevilkår i Danmark med andre lande og diskutere de historiske årsager til forskellene
- karakterisere forskellige typer af ind- og udvandring og diskutere kulturmødets positive og negative sider
- kunne sammenligne egne livsbetingelser med foregående slægtleds og diskutere, hvilke forhold der er ens, hvilke der er forskellige og baggrunden herfor

#### Natur/teknik efter 6. klassetrin:

- sammenligne og beskrive de forskelle i levevilkår, mennesker har forskellige steder på Jorden. Redegøre for, hvorledes naturkatastrofer opstår og påvirker planter, dyr og menneskers levevilkår

#### Forslag til videre arbejde:

Sandflugten i Thy kan godt betegnes som en naturkatastrofe. Efter datidens målestok havde den et omfang, der tåler sammenligning med mere nutidige naturkatastrofer – orkan, jordskred, tørke... Næste gang I diskuterer naturkatastrofer, kan sandflugten tages op igen.



Museet for Thy og Vester Hanherred

**Evt. kontaktinformation:**

Ingen.

**Forfatter:** Eva Nielsen. [vorup@thistedmuseum.dk](mailto:vorup@thistedmuseum.dk)

**Keywords:** Thy, landskab, sandflugt, sanddæmpning og skovrejsning.

